

Vergaderjaar 2012–2013

22 831

De Hoorn van Afrika

Nr. 86

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 april 2013

Graag bied ik u hierbij, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de reactie aan op het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken van 19 maart 2013 inzake het rapport van Amnesty International «Civil Unrest and State Repression. Human Rights Violations in Wau, Western Bahr el Ghazal State.»

De minister van Buitenlandse Zaken
F.C.G.M. Timmermans

Het rapport van Amnesty International beschrijft de gebeurtenissen in Wau, Western Bahr el Ghazal, Zuid-Sudan in de periode december 2012 tot en met februari 2013.

In december 2012 werd in Wau gedemonstreerd tegen de verplaatsing van het *county* hoofdkantoor van Wau naar Bagari. Toen veiligheidsdiensten het vuur openden vielen 24 doden en raakten tientallen demonstranten gewond. Volgens ooggetuigen waren de demonstranten ongewapend. Tussen december 2012 en februari 2013 zijn tientallen personen gearresteerd, waaronder journalisten, leden van het deelstaatsparlement van Western Bahr el Ghazal en activisten uit het maatschappelijk middenveld. Het lijkt erop dat met name critici en tegenstanders van het beleid van de gouverneur gevangen zijn gezet. De arrestaties volgden nadat President Kiir de gouverneur publiekelijk steunde in zijn harde optreden. Dit is zorgwekkend.

De internationale gemeenschap heeft, onder andere bij monde van de Speciaal Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de VN Hilde Johnson, gepleit voor een diepgaand onderzoek naar de gebeurtenissen in Wau. Johnson bracht op 5 en 6 februari 2013 een bezoek aan Wau en heeft hierbij de zorgen van de internationale gemeenschap overgebracht aan de gouverneur. Zij die zich schuldig hebben gemaakt aan excessief geweld dienen hiervoor ter verantwoording worden geroepen en er dient gewerkt te worden aan verzoening tussen etnische groepen. Bovendien is het van belang dat arrestanten een eerlijk proces krijgen. Dit laatste is in Zuid-Sudan helaas nog geen vanzelfsprekendheid. Arbitraire arrestaties en detenties komen veelvuldig voor. Gedetineerden zitten vaak lang vast zonder aanklacht of verdere vorm van proces. Dit valt grotendeels te wijten aan een gebrek aan juridische kennis, capaciteit en coördinatie binnen de rechtsketen. De Zuid-Sudanese autoriteiten hebben een coördinatiemechanisme opgericht om hierin verandering te brengen. Aan dit overleg in Juba nemen onder andere het Zuid-Sudanese ministerie van justitie, de politie en de rechterlijke macht deel. UNMISS speelt een ondersteunende rol. Zoals blijkt uit het rapport van de Secretaris-Generaal van de VN van 8 maart 2013 heeft UNMISS in de periode van november 2012 tot maart 2013 geassisteerd bij het oplossen van 650 zaken van langdurige arbitraire detentie in Zuid-Sudan.

In het geval van Wau heeft de hoogste rechter in Zuid-Sudan drie rechters beschikbaar gesteld om de rechtsgang in Wau te bespoedigen. UNMISS heeft de vlucht van deze rechters naar Wau gefaciliteerd. UNMISS heeft inmiddels ook toegang tot de gedetineerden.

Volgens lokale ngo's zouden in totaal 138 personen zijn gearresteerd naar aanleiding van de gebeurtenissen in Wau in december 2012. Een aantal van hen, voornamelijk journalisten en activisten uit het maatschappelijk middenveld, is inmiddels vrijgelaten. Eind februari zijn 33 verdachten voor het gerecht gebracht. Zeven van hen zijn veroordeeld tot een gevangenisstraf van één jaar voor het aanzetten tot geweld. Vier activisten werden vrijgesproken. Over het lot van de overige 22 verdachten die voor het gerecht verschenen is nog niets bekend. De internationale gemeenschap, inclusief Nederland, zal erop blijven aandringen dat deze personen een eerlijk proces krijgen. Het recht van vereniging en vergadering en persvrijheid dienen door de Zuid-Sudanese autoriteiten te worden gerespecteerd.

Onder de 138 arrestanten behoren ook politieagenten en leden van andere veiligheidsorganen. Het is onduidelijk in hoeverre reeds disciplinaire maatregelen zijn genomen jegens agenten die schuldig zijn bevonden aan wangedrag. Tijdens het bezoek van minister Ploumen aan Zuid-Sudan op

25 en 26 februari 2013 informeerde de Zuid-Sudanese minister van Binnenlandse Zaken Magaya haar dat hij een tuchtraad heeft ingesteld voor politieagenten die zich misdragen.

Amnesty International geeft terecht aan dat de nationale veiligheidsdienst, *National Security Service* (NSS) buiten een wettelijk kader opereert. Minister Ploumen heeft tijdens haar recente bezoek namens de regering haar ernstige zorg uitgesproken over de intimidatie, arbitraire arrestaties en detenties en andere mensenrechtenschendingen waarvoor deze dienst verantwoordelijk wordt gehouden. Het is van groot belang dat de NSS spoedig in een wettelijk gareel wordt gebracht.

De regering vindt het belangrijk dat er onafhankelijk en onpartijdig onderzoek plaatsvindt naar vermeende misstanden zoals die in Wau. Dit dient bij voorkeur uitgevoerd te worden door lokale actoren. In dit kader is het positief dat zowel de Zuid-Sudanese Mensenrechtencommissie als het nationale parlement onderzoeksdelegaties naar Wau hebben gestuurd. De resultaten van hun onderzoek zijn nog niet bekend. Ook UNMISS heeft een belangrijke rol te spelen bij het onderzoeken van mensenrechtenschendingen, zowel door de inzet van eigen mensenrechtenmonitors als via capaciteitsversterking van lokale instituties.

Nederland draagt via het bilaterale en multilaterale kanaal op diverse manieren bij aan de opbouw van een democratische rechtsstaat in Zuid-Sudan. Een belangrijk onderdeel is de bijdrage aan de opbouw van een professionele politiemacht, waarbij veel aandacht wordt besteed aan respect voor mensenrechten. Dit gebeurt zowel via de inzet van Nederlandse UNPOL-medewerkers als via het door Nederland ondersteunde *Safety and Access to Justice programme*. Daarnaast is Nederland voornemens in te zetten op versterking van het justitiële apparaat in Zuid-Sudan.